

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtnih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. — 30, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece . f. — 90, za pol leta . f. — 1.80, za vse leto . f. — 3.60. Na naročbe brez priložene narodnine se ne jemlje ozir.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., v Gorici po 3 nč., Sobotno večerno izdanje v Trstu 3 nč., v Gorici 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor ne frankovano se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulica Caserma 13. Odprte reklamacije se prosto pošiljajo.

„V edinosti je moč!“

Pri koreniki treba izruti zlo!

Dne 5. t. m. vršila se je pred deželnim sodiščem tržaškim kazenska razprava proti 14letnemu učencu Herku Ercollesiju radi žaljenja Njegovega Veličanstva, preavitlega cesarja našega.

Ta dogodek sam na sebi ne bi bil nič posebnega, saj se dobe tu pa tam tudi drugod neuredneži, kateri se pregrešajo nad poveljeno osebo vladarjevo: bodisi iz pregrešne lahkomišljenosti, bodisi da so jih zavele v to bedaste teorije onih brezvestnih kričadev in brezdomovinskih agitatorjev, kateri si domišljajo, da človeštvo more dospeti do svoje sreče le potom neugasne mržnje do vsakršne avtoritete in po takem tudi do vrhnih predstaviteljev iste.

Saj imamo celó mi tržaški Slovenci — prisnati moramo to na našo veliko žalost — takih ljudi med sabo, ki bi hoteli po vsej sili širiti zlasti med našimi nižjimi in, naravno, tudi manj razsodnimi sloji take pogubne teorije. Takih ljudije sovražijo v svojem slepem fanatizmu ne le državno in cerkveno avtoriteto, ampak zapri so hermetično svoja trda srca slehernemu blagemu čutu: oni ne poznajo niti najplemenitejšega čuta ljubezni do svojega rodu, do zemlje, ki jih je rodila, in do lastne krvi. Njim mrzi vse, kar ni proračunjeno v nasilni prevrat v človeški družbi. Ti ljudje proganjajo se svoje neugasne jezo vsako ustanovo, če jej tudi ni drugega namena, nego povpeševati gnojni blagor svojega bližnjega, ali pa širiti omiko in plemenito čustvovanje med svojim lastnim narodom. Tako se je neko človeče nedavno izjavilo — hotelo zavesti naše delavce na pogubna pota — da so delavska podporná društva zgolj sleparija in slovenska šola pri sv. Jakobu pa — lumparija. Seveda bi bilo to človeče v veliki zadregi, ako bi se toliko ponižali, da bi je hoteli popraševati: zakaj in v katerem pogledu je nedolžna slovenska šola nevarna blaginji delavskega stanu? Ali kaj je takim ljudem do pametnih raslogov, ko sovražijo vse, razun samega sebe! In tako vidimo tudi res, da so ti brezvestneži poleg vseh svojih komunističnih načel vendar-le najhujši teroristi proti vnanjemu svetu in najhujši absolutisti med svojimi drugimi.

Da ponovimo: takih ljudi je najti v vseh deželah in med vsemi narodi, ki tirajo se svojimi pogubnimi nauki uboge žrtve na zatožno klop — radi žaljenja najvišje avtoritete v državi, postavljene od Boga.

Drugače moramo soditi o slučaju, navedenem v uvodu tega članka. Ta slučaj moramo soditi z drugačnega stališča, ker tu nam je poštevat mladost sločinca, okolnosti, ki so spremljale takó ovrabo kolikor obsodbo neuročnega dečka, in pa kraj, kjer se je dogodil zločin.

Dečaku je šele 14 let, svoj nesrečni čin pa je dovršil — v šoli, torej v navzočnosti mnogih součencev, katerih mlada in nežna srca so vsikdar na istežaj odprta vsemu dobremu in — slabemu. Svoj sločin je dovršil torej v pričo mnogih mladih glav, valed česar ni mogel ostati prikrit, ampak prišel je do znanja kompetentni šolski oblasti. Šolsko ravnateljstvo je storilo svojo dolžnost: prijavilo je to neljubo zadevo višji oblasti, mestnemu magistratu. Mestni župan zopet ni mogel drugače, nego da je storil svojo dolžnost: prijavil je stvar sodišču. Do tu je bila stvar v redu, kolikor se dostaje kompetentne oblasti.

Drugače so sodili nekateri mestni svetovalci, kajti pozvali so gospoda župana celó na odgovor, „zakaj je mestni magistrat ovadil dotičnega učenca sodišču?“ Dotični interpellant se je celo pobahal, da je se svojim vprašanjem hotel izkazati ja vno menenje. A tudi tej interpellaciji ne bi pripisovali tolike važnosti, ako bi mogli misliti, da je bil to zgolj čin pojedinca; toda izvedeli smo izza kulisa, da je valed tega dogodka navatal resen spor med večino zbornice in županom, da so se torej mnogi zastopniki identifikovali z vročim in „patriotiskim“ interpellantom — da: celó o domišljji gospoda župana se je bilo govorilo po mestu.

To je važno, to je značilno. Seveda so se gospoda na viden postavili na stališče človekoljubja, češ, otrokom treba materine šibe, ne pa zavora; v resnici pa — o tem smo uverjeni — so jih vodili povsem drugi raslogi.

Se stališča človekoljubnosti obžalujemo tudi mi ubozega dečka. Komu ne bi se milo storilo, ako vidi, da je uničena mlada ekzistencija že pri vratih svoje bodočnosti? Kdo ne bi pomiloval uboge rodbine, koje nadobudni član sedi mesto v šoli, v zaporu? Kdo ne bi pomiloval ubozih starišev, katerih mlademu sinu je takorekoč odrezana pot do lepe bodočnosti?

Ali v to zadevo je vpleten javni interes, interes lojalnega avstrijskega čustvovanja — in v tem slučaju mora utihniti sleharna sentimentalnost.

Dotični deček izvestno ni občeval z anarhističnimi norci in slodeci, kateri bi mu bili navdihnili mržnjo do Onega, kojemu smo dolžni brezpogojne pokorščine po božjih in človeških postavah. Njega je dovela v zapor slaba vzgoja. A tu ne mislimo specialno ni domače ni šolske vzgoje, ampak na mislih nam je splošna javna vzgoja, ki je naravna posledica zgrešenega sistema v javnem in političnem življenju mesta tržaškega!

Ne domača hiša in ne šola sama-zase nista kriva na teh žalostnih prikaznih, na vsem je kriv sistem, kojega so uveli in ga podpirajo oni, ki so se zagnali v župana, ker je ovadil, kar ni smel in tudi ni mogel prikrivati.

znamenja Tahijevega biča, Tahijevega meča. Pravice želimo! To nam je zdravilo. Ne dajte, da zopet priteče kri iz starih ran, ker kri rodi kri, po krvi postane krāčeni človek divja zver. Te besede položite na kraljevo krilo, naj nam pravico sodi, saj on je od Boga!

In poštenjak Družković napiše verno vsako solzo, vsako muko, napiše tri komolce dolgo pismo Tahijevih grehov in je pošlje kralju na koleno.

Na vratih župnega dvorca stoji pod večer župnik Babič, držeč za roko upravitelja Grdaka.

— Prijatelj, reče atarec solznih očí, hvala, vi ste prava hrvaška duša. Da ni vas in vašega srca, ne bi Tahiju napočil sodni dan. Oj koliko ste prihranili jednemu narodu solza in krvi! Da vi niste povzdignili glasu pred kraljevim licem, ne bi bilo nade, da

Naš sistem je isti, ki zastruplja srca naši mladini, odnošaji so taki, da zabljajo mladino na kriva pota. Tu je korenika vsemu zlu, to koreniko treba izruti.

Zločin 14letnega učenca Ercollesija je znak naših bolnih odnošajev. Tem odnošajem treba radikalnega leka. Ako se združijo v povpeševanje poštene vzgoje rodbina, šola in javno življenje, potem ne bode „krvavelo“ srce raznim interpellantom, ker 14letni dečki sede v zaporu mesto v šoli.

Korenika tiči torej v sistemu, tu zastavite sekiro!

Politiške vesti.

Program potovanja cesarjevemu v Galicijo je že določen. Cesar dospje v Lvov dne 7. septembra ter ostane tam pet dni. Vršile so bodo seveda razne slavnosti, kojih se udeleži skoro vse plemstvo Galicije. Iz Lvova odpotuje cesar dne 12. septembra na Ogrsko.

Cesarjevo potovanje po Tirolskem. Danes opoldne je zapustil cesar Madonno di Campiglio. Ob 6. uri je došel v Eppan, kjer je zopet stopil na nemška tla. Tu so ga vspregjeli posebno priazno.

Sveti oče avstrijskim škofom. Povodom zadnjih škofovskih konferenc, vršivših se na Dunaju, odpotali so združeni škofje sv. Očetu pismo, v kojem so naglašali svojo nepremišljeno udanost. Na to pismo je odgovoril papež s posebnim pismom v roke kardinala Schönborna. V tem pismu je posebno znamenit odstavek, ki govori o razmerju med državno avtoriteto in Cerkvijo. Krivo je menenje — pravi papežovo pismo — češ da mora biti nasprotje med državo in Cerkvijo. Obhajati treba torej tiste, ki hočejo ločiti Cerkve od države. Ti poslednji morati stati združeni. To velja posebnost za vzgojo mladine. Zato se nadeja sv. Oče, da novi naučni minister vkrene tako, da se na učiliščih avstrijskih duhovnikom pripisna primeren vpliv in da se ne dogodi ničesar, kar bi moglo v mlada srca vcepiti sovražstvo do katoličanstva.

Konservativci in koalicijski. O tem predmetu smo spregovorili nekoliko v predzadnjem izdanju, naglašajoč, da se konservativni voditelji nadeli sponse konservativni stvari. V sponah pa ni prijetno živeti nikomur — konservativcem tudi ne. Temo je jelo prihajati gospodi v naročju koalicijske, a kako rešiti se iz obojega židovskih liberalcev? Otopati se sicer jeli malo okolo sebe, toda pomagalo jim ne bode dosti. Konservativni „Linzer Volksblatt“ vzklika v svoji nevolji: „Zunaj zidov parlamenta ni koalicijske in je ne sme biti!“ — O ne, to ni tako: dokler priznavate koalicijsko v parlamentu, morate se pokoriti nje zahtevam tudi izven parlamenta, kajti vso političko življenje je

se narod reši iz kreppljev živega vruga. Blagoslovil vas Bog, kakor vas blagosavljam jaz in celi ta bedni, zapušteni narod!

— Oče sveti, poljubi Grdak starca v roko, da, v meni bijo staro hrvaško srce, katero mi je sporočil poštenjak oče. Vspregjem vaš blagoslov, naj me krepí v svetem boji za pravico, in ako Bog dá, zdobim glavo razbojaski pošasti na Sosedu! Z Bogom oče moj.

Poln svetega navdušenja koraka plemić proti svojemu domu, a izpod lesene strehe župnikove puhte proti nebu klici starca svetčenika:

— Hvala ti, Odrašenik sveta, katerega slave narodi vesoljnega sveta. Bog! reši moj narod!

XX.

Šimen Drmačić je dobre volje. Suknena čepica s kokošjim peresom mu čepi na levem

vsikdar v tesni zvezi z dogodki v parlamentu. Tu ne pomaga nikako sofistiško zvijanje: ali priznajte koalicijsko v parlamentu in izven parlamenta, ali pa se jej postavite po robu tu in tam! Drugače vam moramo reči, da lo-vite slepe miši.

Hočete novega dokaza?

Glavno trobilo koalicijske, ve'emožna in neizprosna „N. Fr. Presse“, je namreč silno vznemirjena radi papeževnega pisma, kojega omenjamo na drugem mestu. Grozi se, da rajše žrtvuje desetero koalicijske, ako bi jej bilo na izber: ali se zopet spomniti svoje nezavisnosti, ali pa rpeti skrivno plazečo se reakcijsko. Slednjije zatrjuje, da nemško-liberalna stranka bode vedela skrbeti, da se mejniki ne premaknejo njej na kvar. Tu imate torej: koalicijska ni konservativcem zagradila pot samo do katoliškega shoda, ampak tudi do verske šole. Ako konservativna stranka skoro ne zdrobi teh spon, potem je zgubila — pravico do obstanka. Čemu jej je konservativni program, ako ga pa izvajati ne sme!

Gibanje med narodnostimi na Ogrskem. Romuska „Tribuna“ javlja, da se v kratkem snide kongres ogrskih narodnosti. Pri kongresu bodo zastopani Romuni, Srbi in Slovaki. Voditelji teh treh narodnosti so se baje že sporazumeli popolnoma. Kongresu bode ta namen, da se narodnosti zjedinijo v tem, da le tedaj vsprejmejo morebitne ponudbe vlade za spravo, ako ista popolnoma vatreže vsem njih zahtevam. Slednjije hočejo določiti organizacijo Ogrskih narodnosti proti skupnemu nasprotniku. — M. seveda pozdravljamo iskrenimi simpatijami prihodnji kongres ogrskih narodnosti. Dal Bog, da se res doseže „porazumljenje“!

Kako priljubljen je bil Stambulov!

Dne 9. t. m. so se završile občinske volitve v glavnem mestu Bolgarake. Tem povodom je hotela množica naskočiti hišo Stambulovo in gorje njemu, da niso bili po konci vsi orožniki. In tudi gosp. Stambulov sam pozna menda svojo veliko „priljubljenost“, kajti oborožil se je do glave proti svojim „oboževalcem“. Proti jutru še le je nastal mir po ulicah v Sredu.

Kako je gospodaril Stambulov!

Ko je nastopil Stambulov vlado, so bile finance Bolgarake jako ugodne, v letu 1888 so imeli celo dokaj rezervnega fonda valie bolgarsko-srbski vojski in gradnju železnice Caribrod-Vakarel. Od tedaj so se jelo slabšati finance od leta do leta, tako da znaša sedaj primanjkljaj 70 milijonov levov. — In vendar je uzorni Stambulov dosledno predlagal obrambo jako ugodne bilancije in izkazoval celo prebitke. S tem je varal ne le svojo lastno deželo, ampak tudi inozemstvo, ki je kupovalo dvomljive državne papirje bolgarake. In takega zapravljevca so povzdigali v deveto nebo podkupljivi nemški in madjarski časniki!

ušesu, rdeči nos mu seva kakor roža v juterni rosi, brada se mu neprenehoma giblje, a iz meglenih očí mu lete iskre. Vrnil se je od cerkvenega posvečevanja, pa stoji šibeč so pred sosedsko pivnico kraj ceste in vleče z levo roko za seboj Petra Bošnjaka.

— Šimen, pravi Peter, ti si pijan.

— Oh! oh! oh! nasmeje se advokat, jaz pijan, Šimen Drmačić pijan! Tistega soda nima sosedsko pivnica, v katerem bi se moja pamet vtopila. Kadar umrem, ostavim ti svojo birso, da jo prodaš Kranjcem. Bogat človek boš, amice! Vidiš me, še stojim na nogah — pa sem, nota bene, žejen.

— Žejen? udari Peter v smeh, mar ti nimaš dna?

— Tako mi Porcijunkole, grlo mi je suho, kakor sod pred mohtom. Pojdi, greva noter. Jaz plačam. Nikari, da ne bom mislil, da si res osel. (Dalje prih.)

PODLISTEK.

Kmetijski upor.

Rogovinška poročila šestnajstega veka.

— Spisal Argust Šenoa. Preložil I. P. Planinski. —

A ko se narod na Stobici zbere na dan sodbe in pravice, vpravna pred kraljevim možem ponosno glavo kmet Matija Gubec in položivši roko na srce, izpregovori:

— Gospoda! Hvala jasni kroni, da nas je bedne siromake uslišala. Ljudje smo, imamo srce in dušo! Pravice nam dajte, da bomo mogli dihati, živeti. Pojdite na okrog, vprašajte slehernega berača: „Zakaj si berač?“ in plakaje vam odgovori: „Tahi me je spravi! na beraško palico!“ Vprašajte vsake vislice: „Kdo vas je napravil?“ In odgovore vam: „Tahi za svoje veselje“. Vprašajte rane na našem telesu: „Čigava znamenja ste?“ Odgovore vam rane: „Me smo

